

Em sabia greu de trencar aquesta il·lusió, encara que no estigui pas gens segur d'arribar a ésser mai un veritable investigador numismàtic. Si més no, el petit treball que he redactat per aquest volum d'aquella *Acta Numismàtica* que ell va crear amb tant d'esforç l'any 1971, vol demostrar que el segueixo escoltant i que desitjo que pugui sentir-se orgullós de mi.

Gabriel Villaronga

Amics i col·legues opinen sobre L. Villaronga

—“L’oeuvre numismatique édifíée par L. Villaronga est considérable et polymorphe. Un des grands apports du savant catalan a certainement été d’avoir beaucoup ouvré en faveur de l’emploi de la statistique dans le champ des études numismatiques. Ses écrits en ce sens sont nombreux” (F. De Calatay, Bibliothèque Royale de Belgique, *AN* 21/23, p. 31, 1993)

—“Des de l’inici, els seus treballs es poden qualificar de metòdics i innovadors, qualitats aquestes que adquireixen una major vàlua si tenim en compte que, en aquelles dates, la investigació numismàtica es trobava en una fase poc expansiva i sense referències clares”. “No hi ha cap mena de dubte que el progrés i la renovació dels estudis numismàtics a la Península Ibèrica, en gran mesura, es deuen a la tasca efectuada pel Dr. Leandre Villaronga. Volem destacar dos aspectes: el primer d’ells es refereix a la seua producció científica, sempre a l’avantguarda metodològica, amb la qual s’han anat assentant bona part de les bases de l’ordenació actual de la numismàtica antiga de la Península Ibèrica. El segon aspecte, no menys important, ha estat i continua estant, l’estímul i la passió per la numismàtica que ha sabut transmetre i la seva disposició a facilitar als investigadors la valuosa informació que allotgen els seus cèlebres fitxers” (P. P. Ripollès, Universitat de València, *AN* 21/23, p. 17 i 117, 1993).

—“Leandre Villaronga es un científico que ha contribuido de manera extraordinaria al avance de la numismática hispánica, desde luego con sus publicacio-

nes, pero también con su apoyo y ayuda a los estudiosos que necesitaran de sus consejos o de sus archivos, siendo ya proverbial su generosidad en este campo. Mi deuda con él es amplia por ambas cuestiones...” (M^a. Paz García-Bellido, CSIC, *AN* 21/23, p. 167, 1993).

–“L’any 1972, Leandre Villaronga passava per Cervera, visitava el museu de la ciutat i deixava la seva targeta. Abans de lliurar-la, hi escriví unes línies amb les quals amablement convidava el desconegut (i, en aquell moment, absent) conservador del museu cerverí que col·laborés amb algun escrit en una publicació recentment apareguda: *Acta Numismàtica*. D’aquesta manera tan senzilla, el senyor Villaronga em convertí en un estudiós de la moneda” (J. M^a. Llobet i Portella, Universitat a Distància, Cervera, *AN* 21/23, p. 593, 1993).

–“És indubtable que gràcies a Leandre Villaronga s’ha produït una posada al dia en rigor, metodologia i fins i tot en criteris. L’obertura a l’àmplia constel·lació internacional, l’aprofundiment en els nous mètodes d’anàlisi, singularment en l’estadística, l’aplec pacient de milenars d’informacions esparses, serien alguns exemples prou coneguts de l’abast de la seva actuació” (M. Crusafont, *SCEN*, *AN* 21/23, p. 11, 1993).

–“Tota aquesta tasca ingent de recerca, de mestratge i de publicació de resultats ha estat realitzada per Leandre Villaronga sense suport, ajut ni retribució de cal mena. Ell tampoc espera mai el reconeixement públic, ni els guardons que tan merescudament se li han atorgat. El seu treball ha estat guiat només per un veritable esperit científic” (A. M. Balaguer, *SCEN*, *AN* 21/23, p. 15, 1993).

–“Dec a Leandre Villaronga, no tant sols l’essencial del que jo sé sobre la moneda ibèrica, sinó també intercanvis permanents a Barcelona o en altres llocs” (J. C. Richard, Centre National de la Recherche Scientifique, França, *AN* 40, 2010, p. 8, 2010).

–Metodológicamente, Leandre Villaronga rompió con la prolongada tradición historicista descriptiva que había arrancado para la numismática ibérica en el siglo XIX y que se mantuvo hasta bien entrado el siglo XX. Sus trabajos marcaron, desde el comienzo, una brusca ruptura con lo precedente. Más allá de sus incuestionables logros científicos, sus aportaciones son el fruto de una entrega vocacional que se percibe en cada uno de sus trabajos. A ello se ha sumado un profundo esfuerzo personal, que le ha proporcionado el reconocimiento que sólo se obtiene como fruto de una intensa dedicación a estos menesteres”. “Otra circunstancia merece un elogio particular. Me refiero al hecho de que sus trabajos

se han realizado al margen de las élites académicas. Se trata de un caso donde se ha producido una inversión de los papeles tradicionales, ya que Leandre Villaronga ha sido, en el ámbito numismático, un maestro para universitarios y centros de investigación. El mundo académico se rindió a su obra al concederle el doctorado honoris causa por la Universidad de Colonia en 1987, señalando con ello a un gigante de su especialidad” (Manuel Gozalbes, Museu de Prehistòria de València, *AN* 44, p. 6, 2014).

–“...ens queda el consol de què ha viscut intensament. Deixa un gran buit, ja que era com un pare per a mi, que ha fet tot el que ha estat en la seva mà en relació a la meua vida. Em sap molt greu...” (P. P. Ripollès, Universitat de València, lletra de condol al seu fill Gabriel, 2015).

–“Reconozco siempre públicamente –y tengo a mis alumnos por testigos de lo que digo en mis clases– que fue el impulsor de la numismática española en la segunda mitad del siglo XX, es decir, de la numismática con una metodología y un enfoque actualizado y no decimonónico. Él ha sido el maestro de la escuela que agrupó una generación que aún trabaja en ello, en la que me cuento. Maestro de quienes aún seguimos también formando nuevos investigadores. Sin su impulso, muy probablemente nos habríamos dedicado a otra cosa o el hoy grupo hispano estaría a la zaga de la investigación europea o no existiría” (Francisca Chaves, Universitat de Sevilla, lletra de condol al seu fill Gabriel, 2015).

–“Toda una vida de pasión por la numismática que le ha hecho merecedor de un lugar en la historia del estudio de la moneda ibérica” (Isabel Rodríguez Casanova, “Panorama Numismático”, *ABC*, 25 de juliol de 2015).

–“... Els anys en què vaig col·laborar amb l’IEC, vaig tenir l’ocasió de tractar-lo amb certa assiduïtat i em va honorar amb la seva amistat. Sempre em va semblar un gran senyor, amabilíssim i molt culte, i no només en el camp de la numismàtica. Però era, sobretot, una bona persona” (Jesús Alturo, Universitat Autònoma de Barcelona, lletra de condol a la família).

–“... Ha sido una persona muy importante para mí. Siempre tan amable, siempre dispuesto a ayudar a otros y que me ha transmitido su gran pasión por la numismática ibérica. Nos conocíamos desde hace más de 45 años. Fue una persona muy grande, y no sólo en el mundo numismático, con un corazón amplio y muy generoso. Tengo muchísima admiración por él... y tantos recuerdos...” (Tristan Hilgarth, lletra de condol al seu fill, 2015).

–“El recordarem com un home erudit i apassionat en l’art” (Artur Ramon, Historiador de l’Art i antiquari, Barcelona, lletra de condol al seu fill).

–“La seva obra comprèn més de tres-cents articles y vint-i-tres llibres dedicats, en la seva major part, a la numismàtica antiga. La seva última obra, *Ancient Coinage of the Iberian Peninsula* (2011), és un colofó a tot un treball que, de manera exhaustiva i plantejada de forma científica, ofereix l’estudi de la totalitat de les monedes emeses des de les gregues del segle V aC a les barcelonines de l’emperador Màxim Tirà del segle V dC” (Rossend Casanova, SCEN, *La Vanguardia*, 29 de juliol de 2015, p. 27).

–“La numismatique moderne vient de perdre l’un de ses plus grands maitres et il manquera cruellement à notre discipline dont il fut longtemps un pilier essentiel” (Jean Albert Chevillon, President del Groupe Numismatique du Comtat et de Provence, lletra de condol al seu fill).

–“He was the intellectual and scholarly heir to Antonio Vives y Escudero and Aloïs Heiss in the scope of his endeavors and profound individual researches. It was my pleasure and privilege to have been able to meet with this distinguished, generous and courtly man” (Robert X. Hoge, American Numismatic Society, Nova York, *ANS Magazine*, 14/4 2015, p. 64-66).

–“Treballador incansable i estudiós generós, compartint amb tothom totes les dades que podien fer avançar les investigacions numismàtiques. La seva saviesa, el seu bon fer, el seu consell assenyat i la seva obra restarà per sempre i perdurarà d’aquesta manera el seu record perenne” (Jaume Benages, SCEN, *Diari de Tarragona*, 24 d’agost de 2015).

–“Dotat d’una gran intel·ligència natural, aviat es destacà com a innovador metodològic. La circulació monetària, l’estudi de les troballes i, molt especialment, l’ús de mètodes estadístics d’alt nivell, li donaren un gran prestigi internacional” (M. Crusafont, *El Punt Avui*, 16 de novembre de 2015, p. 13).

–“Il n’est pas facile de dire tout ce que la numismatique de la peninsule Ibérique doit à L. Villaronga...dès le debut de ses études avait manifesté une vue large sur la monnaie de tradition grecque ou ibérique en prenant en consideration l’avancement de la science en dehors de son pays. Il s’était mis en relation avec tous les savants étrangers qu’il sollicitait mais auquel il apportait, sans aucun retard ou restriction, les secours de ses connaissances, de ses fichiers et de sa collection de monnaies. Avec Leandre Villaronga la science perd l’un de ses

meilleurs savants, ses correspondants un parfait collaborateur et ses amis un être cher pour qui la fidélité restait une vertu cardinale” (J. C. Richard, CNRS, *Bulletin Numismatique de Bruxelles*, 2015).

—“Mr. Villaronga was a great figure in the numismatic world, as I am sure you know. He worked with extraordinary energy and was able to produce an enormous number of publications. But it wasn’t just their quantity, but also their quality. He really “revolutionized” the study of ancient numismatics in Spain, and really put it on the “numismatic map”, virtually single-handedly” (Andrew Burnett, president Royal Numismatic Society, Londres, lletra de condol al seu fill).

Breu recull sobre el pensament científic de L. Villaronga

—“Hem de publicar totes les troballes, tant de monedes antigues com modernes...”. “Pensem que les nostres idees i teories evolucionaran i passaran; en canvi, el material que oferim en els nostres treballs i, entre ells, principalment el de les troballes, restaran per sempre més...” (*AN III*, Introd., p. 8, 1973).

—“Estem envoltats d’un grup d’universitaris joves, els quals se senten interessats molt profundament per la numismàtica. Ha estat una joia veure-ho i estem plens d’esperança en el futur, que és d’ells i del qual esperem bones anyades” (*AN VIII*, Introd., p. 7, en ocasió del *III Congreso Nacional de Numismática*, fet a Barcelona, 1978).

—“Els estudis històrics actuals, dedicats especialment als aspectes econòmics, han d’aprofitar sens dubte les dades que ofereixen les monedes. Tanmateix, perquè això sigui possible, caldrà construir abans la història monetària. Ja ha arribat l’hora que els numismàtics, que s’havien dedicat excessivament a una numismàtica descriptiva —també necessària d’altra banda— es dediquin a elaborar una història de la moneda” (Pròleg al llibre de M. Crusafont, *Barcelona i la moneda catalana*, p. 10, 1989).